

Nurmeksen lukion opetussuunnitelma

2021

Perinteitä jo vuodesta 1898

Nimi	Nurmeksen lukion opetussuunnitelma 2021
Kunta	Nurmes
Koulu	Nurmeksen lukio
Hyväksymispäivämäärä	Hyvinvointilautakunta 22.6.2021 ja 12.6.2025

4.2. Oppimisen tuki ja erityisopetus

4.2.1. Oppimisen tuki

Lukiolain mukaan opiskelijalla, jolla on kielellisten erityisvaikeuksien tai muiden oppimisvaikeuksien vuoksi vaikeuksia suoriutua opinnoistaan, on oikeus saada erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti (lukiolaki 714/2018, 28 § 1 mom.). Erityisopetus ja muu oppimisen tuki mahdollistavat opiskelijoiden yhdenvertaisen aseman. Keskeisiä asioita ovat oppimisen esteettömyys ja saavutettavuus sekä oppimisen vaikeuksien ennaltaehkäisy ja varhainen tunnistaminen. Tuen tarkoituksena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen suorittamisessa sekä edistää hänen hyvinvointiaan ja jaksamistaan. Lisäksi tavoitteena on antaa valmiuksia jatko-opintoihin siirtymiseen.

Opiskelijalla on oikeus saada tukea riippumatta siitä, mistä syistä oppimisvaikeudet johtuvat. Oppimisvaikeudet voivat johtua esimerkiksi luku- ja kirjoitusvaikeuksista, matemaattisista tai tarkkaavuuden vaikeuksista, sairaudesta, vammasta tai elämäntilanteesta. Oppimisen tukea ei ole kuitenkaan suunnattu tilanteisiin, joissa opiskelija omavalintoistensa tai luvattomien poissaolojen vuoksi jää jälkeen opinnoissaan. Tällöin voi olla syytä ottaa huomioon oppimisen tuen tarpeen arvioinnissa opiskelijan elämäntilanne kokonaisuudessaan.

Lukiolain (714/2018) 28 §:n 2 momentin mukaan tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Opettajat arvioivat tuen tarvetta yhdessä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kanssa. Arvioinnissa voivat opiskelijan suostumuksella olla mukana myös tuen järjestämisen kannalta tarpeelliset asiantuntijat. Tuen tarpeen tunnistaminen voi perustua myös perusopetuslain (628/1998, muutettu lailla 1288/2013) 40 §:n perusteella siirrettävään koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömään tietoon tai opettajien ja muun henkilöstön havaintoihin. Lisäksi tuen tarpeen arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia menetelmiä, kuten alkuseulontoja.

Tukitoimien suunnittelu ja toteutus aloitetaan mahdollisimman varhain. Opiskelijaa opettavat opettajat aineenopettajat, erityisopettaja ja opinto-ohjaaja suunnittelevat tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Tukitoimet voidaan tarvittaessa ja opiskelijan suostumuksella suunnitella yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa. Tukitoimet kirjataan opiskelijan pyynnöstä henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan (lukiolaki

714/2018, 28 § 2 mom.)). Opettajat huolehtivat siitä, että opiskelijalla on tieto mahdollisuudesta saada tukitoimet kirjattua. Tukitoimien toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti, ja mahdolliset muutokset kirjataan edellä mainitulla tavalla.

Lukiolain (714/2018) 28 §:n 1 momentin mukaan tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. Myönteinen ja kannustava palaute edistää opiskelijan käsitystä itsestään oppijana. Samalla opiskelijan itsearviointitaidot sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Opettajat ohjaavat opiskelijaa oppimaan oppimisen taidoissa, kantamaan vastuuta oppimisestaan ja työskentelystään sekä käyttämään kullekin oppiaineelle ominaisia opiskelustrategioita.

Oppimisen tuki merkitsee yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Oppimisen tukea voivat olla esimerkiksi opetuksen eriyttäminen, tukiopetus ja muut pedagogiset ratkaisut. Lisäksi opiskelijaa voidaan tukea yksilökohtaisesti suunnitellulla monipuolisella opinto-ohjauksella ja ryhmänohjaajan tuen avulla sekä hyödyntämällä erilaisia opintojen valintamahdollisuuksia. Opiskelijan oppimista voidaan edistää myös tarjoamalla oppimista ja hyvinvointia lisääviä lukion oppimäärään sisältyviä opintoja, jotka antavat tukea esimerkiksi opiskelutaitoihin, elämänhallintaan tai matematiikan ja muiden oppiaineiden opiskeluun.

Erityisopetus on erityisopettajan antamaa opetusta. Erityisopetus tukee aineenopetusta. Se voidaan toteuttaa yhteisopettajuutena, ryhmämuotoisena opetuksena tai yksilötukena. Erityisopetus on esimerkiksi opiskelutaitojen opettamista sekä opiskelijan ohjaamista käyttämään omia vahvuuksiaan oppimisessa. Erityisopettaja tekee yhteistyötä muiden opettajien kanssa tukea tarvitsevan opiskelijan oppimiseen ja opetukseen liittyvissä kysymyksissä.

Lukiolain (714/2018) 29 §:n mukainen opiskelun poikkeava järjestäminen voi koskea myös erityisopetusta tai muuta oppimisen tukea tarvitsevaa opiskelijaa. Opiskelun poikkeava järjestäminen tarkoittaa, että opiskelijan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja lukiokoulutuksesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ja paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään. Poikkeavat järjestelyt tehdään vain niiltä osin kuin ne ovat välttämättömiä, ja ne kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Poikkeava järjestely voidaan tehdä opiskelijan hakemuksesta tai hänen suostumuksellaan.

Opiskelijaa ohjataan tarvittaessa hakemaan avustajapalveluita, erityisiä apuvälineitä ja muita palveluita. Opiskelijan jaksamisen ja hyvinvoinnin tukemisessa voidaan tehdä yhteistyötä opiskeluhuollon palvelujen tai tarvittaessa muiden toimijoiden kanssa. Erityisopetuksen ja muun oppimisen tuen rinnalla opiskelijalla on oikeus saada myös yksilökohtaista opiskeluhoitoa.

Tukea tarvitsevan opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä arvioidaan monipuolisesti. Näin turvataan tukea tarvitsevalle opiskelijalle mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin esimerkiksi tilanteissa, joissa kirjallinen tuottaminen on haastavaa. Osaamisen osoittamisen tavat ja tilanteet suunnitellaan opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Arvioinnissa käytettäviä yksilöllisiä järjestelyjä ovat esimerkiksi lisääjän antaminen arviointitilanteissa, pienryhmätilan käyttäminen, materiaalin kirjaskoon suurentaminen tai mahdollisuus käyttää

erillistä näyttöä. Arvioinnissa voidaan käyttää myös muita tarkoituksenmukaisia erityisjärjestelyjä.

Ylioppilastutkinnon kokeiden erityisjärjestelyistä tiedotetaan opiskelijalle heti lukio-opintojen alkaessa ja aina tarpeen mukaan. Opiskelijalle tulee antaa mahdollisuus kokeilla erityisjärjestelyjä lukio-opintojen aikana, jotta niiden tarvetta ja toimivuutta voidaan arvioida. Tarvittaessa opiskelijaa ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkinnon kokeita varten.

Tukitoimista ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille Erityisopettaja kertoo erityisopetuksesta ja tuesta lukio-opintojen alussa. Opiskelijan oikeudesta tukeen tiedotetaan vanhempainilloissa, koulun kotisivuilla, kaikille opiskelijoille lukuvuosittain jaettavassa opinto-oppaassa ja Wilman kautta.

Opinto-ohjaaja, ryhmänohjaaja ja aineenopettajat ohjaavat tuen tarpeessa olevaa opiskelijaa ja tarvittaessa opiskelija ohjataan erityisopettajalle.

Erityisopettaja ohjaa opiskelijaa tarvittavien jatkoselvitysten ja lausuntojen hankkimisessa esimerkiksi ylioppilaskirjoitusten erityisjärjestelyhakemusta varten. Yhteistyötä tehdään tarvittaessa myös muiden asiantuntijoiden kanssa.

Tukitoimien tarpeen arviointi

Lukio saa opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät pedagogiset ja opiskeluhuollolliset tiedot perusopetuksesta oppivelvollisuuslain mukaisesti (1214/2020, 23§). Lukiolla on käytössä aloittavien opiskelijoiden huoltajille siirtotietolomake, jossa he voivat kertoa lukiolle tarpeellisia tietoja nuorestaan.

Erityisopettaja järjestää kaikille aloittaville lukiolaisille opintojen alussa lukemisen ja kirjoittamisen valmiuksia kartoittavat seulatestit, joiden tulokset erityisopettaja lähettää sekä opiskelijalle että hänen huoltajilleen. Jos seulassa ilmenee jotakin, teetättää erityisopettaja lisää tarkentavia testejä. Tarvittaessa opiskelija voidaan ohjata laajempia oppimisvalmiuksia kartoittaviin tutkimuksiin, esimerkiksi tarkkaavuuden ja keskittymisen ongelmien selvitykseen kaupungin virallisen hoitopolun mukaisesti. Tarvittaessa pidetään palaveri, jossa on opiskelijan huoltaja mukana ja jossa käydään läpi tuen tarvetta ja sovitaan tukitoimista sekä niiden toteutumisen ja toimivuuden seurannasta.

Tuen tarve voi ilmetä myös myöhemmin lukio-opintojen aikana. Tuen tarpeen huomannut voi olla yhteydessä erityisopettajaan ja asiaa ryhdytään selvittämään tarkemmin.

Tukitoimien kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan

Erityisopettaja on sekä opiskelijan että opettajien tukena oppimisen tuen suunnittelussa. Sähköisen tukilomakkeen täyttäminen aloitetaan Wilmaan yhdessä opiskelijan kanssa. Lomakkeen tiedot ovat opiskelijaa opettavien opettajien saatavilla opiskelijan luvalla. Lomakkeen täydentämiseen voivat osallistua kaikki opiskelijaa opettavat opettajat, jotka kirjaavat siihen yhdessä opiskelijan kanssa tai opiskelijan suostumuksella oppimista tukevia pedagogisia ratkaisuja. Kaikki lomakkeeseen

kirjattu tieto ilmaistaan siten, että se on konkreettinen opiskelijan apu ja toteutettavissa lukion arjessa.

Tuen toteuttaminen

Oppimisen tukea tarvitsevat tapaavat säännöllisesti opintojensa aikana erityisopettajaa, jonka kanssa arvioidaan lomakkeeseen kirjattujen pedagogisten ratkaisujen toteutumista ja toimivuutta. Opiskelijaa kannustetaan olemaan aktiivinen ja avoin itseään koskevien tukitoimien suhteen. Keskusteleva ilmapiiri oppimisvaikeuksista mahdollistaa jatkuvan seurannan ja arvioinnin myös aineenopettajien kanssa.

Opiskelijan oppimisen tuki toteutetaan oppitunneilla, koetilanteissa sekä henkilökohtaisena ohjauksena ja opetuksena. Oppimisen tuki edellyttää yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä ratkaisuja. Niitä voivat olla esimerkiksi mahdollisuus rauhalliseen ja aistiärsykeettömämpään työtilaan tai aineenopettajan ja erityisopettajan yhteisopettajuuteen. Opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin vastaaminen voi tarkoittaa esimerkiksi ohjeiden ymmärtämisen varmistamista, kirjallisia ohjeita laajempien ja haastavampien tehtävänantojen yhteydessä tai kokeen tekemistä osissa tai kokeen täydentämistä suullisesti. Muita oppimisen tukimuotoja voivat olla esimerkiksi opetuksen eriyttäminen ja tukiopetus. Tuen suunnittelussa huomioidaan, että opiskelijalle tulee oppimisvaikeuksista huolimatta riittävä määrä sellaisten taitojen harjoittelua, jotka ovat edellytyksenä ylioppilaskokeista suoriutumiselle.

Erityisopetusta antaa erityisopettaja. Se voidaan toteuttaa ryhmämuotoisena opetuksena tai yksilötukena. Se voi olla esimerkiksi opiskelutaitojen opettamista yhdessä opiskellen.

Erityisopetuksessa tuetaan opiskelijan itseymmärryksen kehittymistä opijana sekä ohjataan käyttämään omia vahvuuksiaan oppimisessa.

Tuen toteutumisen seuranta ja arviointi

Tuen toteutumista seurataan ja arvioidaan jatkuvasti. Tässä arvioinnissa opiskelijan oma näkemys ja itsearviointitaidot ovat keskeisessä roolissa; tarvittaessa tehdään yhteistyötä huoltajien kanssa. Tukitoimien toimivuutta seuraavat osaltaan ryhmänohjaaja, aineenopettajat, opinto-ohjaaja sekä erityisopettaja. Tukitoimien onnistunut seuraaminen edellyttää aktiivista yhteistyötä koulun henkilöstön välillä.

Yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa eri toimijoiden välillä tuen tarpeen näkökulmasta:

Rehtori

- vastaa koulun tukijärjestelyjen resurssoinnista
- tiedottaa osaltaan lukion tuen käytänteistä
- huolehtii lausuntojen ja hakemusten lähettämisestä Ylioppilastutkintolautakuntaan sekä erityisjärjestelyjen toteutumisesta ylioppilastutkinnon kokeissa
- tekee hallinnollisen päätöksen erityisopetuksesta ja sen lakkauttamisesta

Opinto-ohjaaja

- seuraa opintojen edistymistä
- tiedottaa tukipalveluista
- ohjaa opiskelijoita tarvittaessa tuen piiriin ja seuraa tuen toteutumista ja toimivuutta
- huomioi opiskelijan tuen tarpeen lukio-opintoja ja ylioppilastutkintoa suunniteltaessa sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen ohjattaessa

Ryhmänohjaaja

- seuraa oman ryhmänsä opiskelijoiden opintojen etenemistä, tuen tarvetta ja sovittujen tukitoimien toteutumista ja toimivuutta
- välittää pyydettyä tiedon tuen tarpeesta eteenpäin huoltajille, opettajille ja koulun muulle henkilöstölle
- seuraa ryhmäläistensä opintojen edistymistä ja poissaoloja

Aineenopettaja

- välittää tiedon havaitsemastaan opiskelijan tuen tarpeesta ryhmänohjaajalle ja erityisopettajalle
- perehtyy opiskelijoiden Wilman Pedagogisen tuen suunnitelmiin, johon myös kirjaa antamansa tuen
- kertoo tarjolla olevista tukitoimista oman aineryhmänsä sisällä ja tarjoaa niitä
- vastaa sovittujen tukitoimien toteuttamisesta opetuksessaan
- seuraa tukitoimien toteutumista ja toimivuutta
- ohjaa opiskelijoita käyttämään omaan aineeseensa liittyviä opiskelutaitoja ja -tekniikoita

Erityisopettaja

- osallistuu tuen tarpeen kartoittamiseen, tuen suunnitteluun, tuen toteutukseen sekä tuen seurantaan ja arviointiin lukion alkaessa ja lukio-opintojen aikana
- välittää tarvittaessa tiedon tuen tarpeesta eteenpäin opettajille, huoltajille ja koulun muulle henkilöstölle
- osallistuu pedagogisen tuen suunnitteluun ja toteuttamiseen
- antaa hallinnollisen päätöksen mukaisesti erityisopetusta
- osallistuu tarvittaessa oppimisen tukea koskeviin huoltajapalavereihin
- tapaa tukea tarvitsevaa opiskelijaa säännöllisesti ja seuraa tuen tarvetta sekä sovittujen tukitoimien toteutumista ja toimivuutta lukio-opintojen aikana
- ohjaa tukea tarvitsevaa opiskelijaa opiskelutaidoissa

- tekee lukitestit ja kirjoittaa lukitodistukset niitä tarvitseville
- antaa lausunto- ja erityisjärjestelyohjausta ylioppilastutkinnon ko-
keisiin sekä laatii tarvittavat hakemukset Ylioppilastutkintolautakun-
taan yhdessä opiskelijan kanssa ja kertoo opiskelijalle lausuntojen
muista hyödyntämismahdollisuuksista
- erityisopettaja voi konsultoida myös jatko-opintoihin hakemiseen liit-
tyvissä asioissa

Kuva sivu 28. Oppimisen tuki lukiossa.

Kuva sivu 29. Aineenopettajan opas haasteiden tunnistamiseen.

(Kuvat: OPH rahoittama Tukea ja turvaa opintielle -hanke. Oulun kaupunki
2025.)

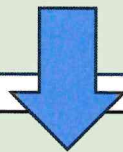

Tukitoimien pohjana

Tiedonsiirto
yläkoulusta

Digiluki-
seula

Pedagogi-
sen tuen
suunni-
telma

Lukio-opintojen aikana

Tukiopetus

Opintoajan
pidentäminen

Lisäaika
kokeessa

Monipuoliset
tavat
osoittaa
osaamista

Opinto-
ohjaus

Eriyisjär-
jestelyt
yo-kokeissa

Eriyisopettajan
tuki

Opiskelu-
taitojen
harjoitus

Aineenopettajan opas oppimisen haasteiden tunnistamiseen ja tukemiseen

OULU

LUKEMISEN JA KIRJOITTAMISEN HAASTEET

MITEN ILMENEV?

- Lukeminen ja kirjoittaminen voi olla hidasta ja virheellistä.
- Samalla kuulostavien äänteiden erottaminen on hankalaa.
- Samankaltaiset sanat voivat mennä sekaisin keskenään.

MITEN TUNNISTAA?

- Opiskelija ei ymmärrä luettua tekstiä.
- Kirjoitusvirheitä tulee useasti.
- Tekstirivien seuraaminen voi olla haastavaa.
- Opiskelijalla voi olla hankala hahmottaa esimerkiksi karttakuvia.

KUINKA TUKEA?

- Käytä vaihtelevia opetusmenetelmiä ja hyödynnä monikanavaisuutta.
- Käytä selkeitä avainsanoja ja malliesimerkkejä.
- Hyödynnä äänkirjoja ja -tiedostoja.
- Tarjoa valmiita muistutuspöytä ja selkoetoksia.
- Tarjoa erilaisia apuvälineitä opiskelun tukena (esim. lukuviivain, varikavot).
- Anna aikaa tekstin käsittelyyn ja varmista, että opiskelija ymmärtää tehtävänannon.

KESKITTYMISEN JA TARKKA-AVAISUUDEN HAASTEET

MITEN ILMENEV?

- Levottomuus.
- Keskittymsvaikeudet, unohtelu, impulsiivisuus.
- Voi hankaloittaa pitkäkestoisia työskenteleviä ja hidastaa uusien asioiden omaksumista.
- Vaikeus hallita ja suunnitella ja toteuttaa omaa toimintaa.

MITEN TUNNISTAA?

- Levottomuus oppituntien aikana.
- Tarkkaavuuden ylläpitäminen opiskeltavassa asiassa.
- Tavaroiden katominen.
- Ohjeiden, kokeiden tai tärkeitä päivämäärien unohtelu.
- Tehtävien teko jää kesken ja palautukset viivastyvät.

KUINKA TUKEA?

- Luo selkeä rakenteellinen opitunnille.
- Piko tehtävät pienemmiksi osiksi ja anna selkeät ohjeet.
- Huomioi opiskelijan työskentelypaikka.
- Alkuvuorolta tehtävät ja tauot työskentelyä keskittyminen yhteen asiaan kerrallaan.
- Hyödynnä erilaisia ajanhallintavälineitä (esim. ajastin, muistutukset, kalenterointi).
- Hyödynnä aistien käyttöä esim. sermelle tai muita oppimista tukevia apuvälineitä.

TOIMINNANOHJAUKSEN PULMAT

MITEN ILMENEV?

- Tehtävien suunnittelu ja suorittaminen voi olla haastavaa ilman ohjausta.
- Ongelmat ajanhallinnassa.
- Vaikeus muistaa ohjeita ja tehtävien eri vaiheita.

MITEN TUNNISTAA?

- Vaikeus aloittaa ja suunnitella tehtävää, tehtävien juuttuminen, tehtävään käytettävän ajan hahmottamisen vaikeus.
- Opiskelijalla on vaikeaa edetä tehtävissä loogisesti.
- Myöhästely, ajanhallinnan ongelmat.

KUINKA TUKEA?

- Anna selkeät ohjeet tehtävien suorittamiselle.
- Käytä selkeitä ohjeita ja tehtäväarjesta. Muista visuaalisuus.
- Kannusta opiskelijaa käyttämään tehtävälistoja ja päiväkohtaisia suunnitelmia.
- Esitä ohjetojaksen sisältö ja vaadittavat tehtävät päivämäärään.
- Käytä mallintamista: näytä opiskelijalle, miten tehtävät kannattaa jäsennellä.
- Jaksota oppitunteja pienempiin osiin.

MATEMAATTISET OPPIMISVAIKEUDET 123

MITEN ILMENEV?

- Vaikeus muistaa ulkoa laskusääntöjä.
- Laskeminen hidasta ja virheellistä.
- Numerosarjojen hahmottaminen ja lukujen järjestykseen laittaminen voi olla hankalaa.
- Vaikeus ymmärtää ja soveltaa matemaattisia käsitteitä.

MITEN TUNNISTAA?

- Laskujen tekeminen vie huomattavasti enemmän aikaa.
- Laskusta puuttuu numeroita tai ne vaihtavat paikkaa.
- Luvut kirjoitetaan väärin.
- Opiskelijalla voi tuntuu nopeasti tehtäviä tehdessään.

KUINKA TUKEA?

- Käytä konkreettisia esimerkkejä, kuvia ja kaavioita.
- Opetta muistutuspöytä ja tarjoa erilaisia tarkastuslistoja tueksi.
- Mallinna, miten tehtävät ratkaistaan vaihe kerrallaan.
- Kannusta opiskelijaa käyttämään muistutuspöytä, kuvia ja kaavioita asioiden hahmottamiseen.
- Käytä vaihtelevia ja monipuolisia opetusmenetelmiä (havainnollistamista, tutkimuskeskittämistä tai pelillistämistä).
- Hyödynnä opetusvideota osana opetusta.

AHDISTUNEISUUS JA JÄNNITTÄMINEN

MITEN ILMENEV?

- Valttlevä käytös, sosiaalisten tilanteiden pelko, panikoinnalliset reaktiot, fyysiset ja psyykkiset oireet, pelokkuus ja lamaantumisen.
- Tehtävien aloittaminen ja loppuun saattaminen voi olla haastavaa.

MITEN TUNNISTAA?

- Valttämiskäyttäytymisen (pari- ja ryhmätyöt, esiintymistilanteet, sosiaaliset suhteet), häiritsevä koelajennitys, paljon poissaoloja, fyysiset, emotionaaliset ja psyykkiset merkit.
- Oppimistulosten heikkeneminen kokeissa ja muissa arviointitilanteissa.

KUINKA TUKEA?

- Luo kannustava, turvallinen ja rauhallinen opiskeluympäristö.
- Ennakoi jännittäviä tilanteita ja ilmoita esiintymis- ja arviointitilanteista hyvissä ajoin.
- Tarjoa valitsohtoisia suoritusastapojia esim. lyysiloesitys, kirjallinen vastaus, pienempi ryhmä.
- Auta opiskelijaa asettamaan realistisia tavoitteita ja pikkomaan tehtäviä osiin.
- Anna tarvittaessa valitsohtoinen tlla kokeen tai tehtävän tekemiseen.
- Anna kannustavaa ja konkreettista palautetta ja tuo esiin pienetkin onnistumiset.

4.2.2. Erityisopetus

Opiskelijalla on oikeus erityisopetukseen, jos edellä luvussa 4.2.1. kuvattu oppimisen tuki ei ole riittävää opiskelijan tuen tarpeeseen nähden ja hän tarvitsee todennettujen oppimisvaikeuksien tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi erityisopetusta lukion oppimäärän suorittamiseksi.

Todennetuilla oppimisvaikeuksilla tarkoitetaan sellaisia opiskelijan oppimista vaikeuttavia tekijöitä, jotka on tunnistettu joko perusopetuksen tai lukio-opintojen aikana. Nämä tekijät voivat johtua pitkäkestoisesta oppimisvaikeudesta, neuropsykiatrisesta vaikeudesta tai muusta oppimista haittaavasta vammasta tai sairaudesta. Muulla rinnastettavalla syyllä tarkoitetaan tilanteita, joissa opiskelija tarvitsisi erityispedagogista tukea jonkin muun syyn kuin oppimisvaikeuksien, vamman tai sairauksien takia. Muu syy voi olla esimerkiksi vaikeaan elämäntilanteeseen liittyvä syy, joka vaikeuttaa merkittävästi ja pitkäkestoisesti opiskelua ja oppimista.

Mikäli opiskelija on perusopetuksen aikana saanut oppilaskohtaista tai erityistä tukea, hänen saamansa tukitoimet on kirjattu koulutuksen järjestäjän käytettävissä oleviin opiskelijan tukea koskeviin asiakirjoihin. Nämä asiakirjat siirtyvät lukiokoulutuksen järjestäjälle oppivelvollisuuslain 23 §:n ja lukiolain 28 b §:n perusteella: perusopetuksen järjestäjän on toimitettava lukiokoulutuksen järjestäjälle perusopetuslain mukainen perusopetuksen päättyessä voimassa oleva oppimisen tukea tai erityisopetusta koskeva hallintopäätös. Lukiokoulutuksen järjestäjän on tällöin selvitettävä ja arvioitava opiskelijan erityisopetuksen tarve perusopetuksen aikana tehdyn päätöksen pohjalta.

Lukion aikana oppimisvaikeudet voidaan todentaa esimerkiksi seulojen ja testien perusteella. Osana arviointia voidaan tarvittaessa haastatella opiskelijaa ja häntä opettavia opettajia, jotta voidaan arvioida opiskelijan oppimisvaikeuksien vaikutukset opiskeluun sekä tarvittavat tukitoimet. Tarvittaessa oppimisvaikeuksien todentaminen tehdään yhteistyössä opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten kanssa. Oppimisen tuen riittävyyttä voidaan arvioida esimerkiksi opiskelijan ensimmäisen lukuvuoden kevätlukukaudella. Jos luvussa 4.2.1 kuvatut oppimisen tuen keinot arvioidaan heti lukio-opintojen alussa riittämättömiksi, erityisopetusta voidaan tarjota ja erityisopetuksen päätös tehdä tuen tarpeen perusteella jo lukion alkuvaiheessa. Silloinkin rinnalla voidaan käyttää muita oppimisen tuen keinoja, kuten tukiovetusta ja eriyttämistä.

Erityisopetusta antaa erityisopettaja, jonka kelpoisuudesta säädetään asetuksessa opetustoimen henkilöstön kelpoisuudesta. Erityisopettaja vastaa erityispedagogisten tukitoimien tarpeen arvioinnista ja opiskeluun sekä osaamisen osoittamiseen liittyvien tukitoimien suunnittelusta. Erona luvussa 4.2.1 esiteltynä erityisopettajan antamaan oppimisen tukeen on se, että hallintopäätökseen perustuva erityisopetus kohdentuu syvällisemmin todennettuihin oppimisvaikeuksiin tai muihin niihin rinnastettaviin syihin, eli se on systemaattisempaa ja tarkemmin tavoitteellistettua kuin oppimisen tuki. Tällainen erityisopetus voi olla esimerkiksi oppimisen tukeen nähden perusteellisempaa opiskelutaitojen ja -strategioiden opettamista, toiminnanohjausta tai tukea ajanhallintaan sekä itsenäiseen opiskeluun tavoitteiden asettamiseen ja niiden saavuttamiseen. Pääsääntöisesti olennaista on, että tukitoimia arvioitaessa

luvussa 4.2.1 esiteltyä oppimisen tukea on kokeiltu monipuolisesti ja se on todettu riittämättömäksi opiskelijan tuen tarpeiden kannalta.

Erityisopettaja suunnittelee tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Niiden toteutuksessa ovat tarvittaessa mukana myös aineenopettajat ja opinto-ohjaajat. Erityisopetuksessa otetaan huomioon myös opiskelijan tarvitsemat erityisjärjestelyt osaamisen osoittamiseen liittyvissä tilanteissa lukiokoulutuksen aikana sekä ylioppilaskokeissa. Erityisopetus kirjataan opiskelijan pyynnöstä opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Keskustellessaan erityisopetuksen tukitoimista erityisopettaja voi selvittää opiskelijan tahdonilmaisun kirjaamiseen.

Lukioon hyväksyttävillä tulee olla riittävät edellytykset suoriutua lukion oppimäärän opinnoista. Lukiokoulutuksessa ei ole mahdollista poiketa oppimäärän mukaisista tavoitteista. Erityisopetuksessa tehdään tarpeen mukaan yhteistyötä opiskeluhuollon sekä opiskelijan hoito- ja kuntoutusverkoston kanssa. Vammaisten opiskelijoiden tuen tarpeisiin vastaamiseksi tehdään tarvittaessa yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa. Opiskelun poikkeavaa järjestämistä kuvataan luvussa 4.2.3.

Nurmeksen lukion rehtori tekee hallintopäätöksen opiskelijalle annettavasta erityisopetuksesta. Hallintopäätös tehdään erityisopetuksen tarpeen ilmetessä tai opiskelijan tai alaikäisen opiskelijan huoltajan tai laillisen edustajan tuen tarvetta koskevan pyynnön tai tahdonilmaisun perusteella. Päätös voi olla myönteinen tai kielteinen sen mukaan, kuinka koulutuksen järjestäjä arvioi erityisopetuksen antamisen kriteerien täyttyvän. Opiskelijaa ja alaikäisen opiskelijan huoltajaa tai laillista edustajaa tulee kuulla ennen päätöksen tekemistä. Päätöksenteossa noudatetaan yleisiä päätöksentekoa koskevia säännöksiä, lähinnä hallintolakia (434/2003) ja kunnissa myös kuntalakia (365/1995).

Tukitoimien vaikuttavuutta arvioidaan opintojen kuluessa ja tarvittaessa tukea vahvistetaan tai vähennetään. Erityisopetuksesta on myös mahdollista luopua ja tuki lakkauttaa, mikäli tuen tarvetta ei enää ole. Tällöin lukion rehtori tekee erityisopetuksen lakkauttamisesta hallintopäätöksen.

4.2.3. Opiskelun poikkeava järjestäminen ja avustajapalvelut

Lukiolain 29 §:n mukainen opiskelun poikkeava järjestäminen voi koskea myös oppimisen tukea tai erityisopetusta tarvitsevaa opiskelijaa. Opiskelun poikkeava järjestäminen ei tarkoita poikkeamista lukiokoulutuksen oppimäärän tavoitteista, vaan sitä, että opiskelijan opiskelu oppimäärän tavoitteiden saavuttamiseksi voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja valtioneuvoston asetuksessa lukiokoulutuksesta säädetään sekä paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään.

Poikkeavat järjestelyt voidaan tehdä opiskelijan hakemuksesta tai hänen suostumuksellaan. Poikkeavat järjestelyt tehdään vain niiltä osin kuin ne ovat välttämättömiä. Ne kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä arvioidaan monipuolisesti. Tukea tarvitsevalle opiskelijalle turvataan mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin esimerkiksi

tilanteissa, joissa kirjallinen tuottaminen on haastavaa. Osaamisen osoittamisen tavat ja tilanteet suunnitellaan opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Osaamisen osoittamisessa käytettäviä yksilöllisiä järjestelyjä ovat esimerkiksi lisäajan antaminen, pienryhmätilan käyttäminen, materiaalin kirjasinkoon suurentaminen tai mahdollisuus käyttää erillistä näyttöä.

Opiskelijan tarpeiden mukaan voidaan käyttää myös muita tarkoituksenmukaisia erityisjärjestelyjä. Ylioppilaskokeiden mahdollisia erityisjärjestelyjä varten opiskelijaa ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkintolautakunnalta. Opiskelijaa ohjataan tarvittaessa hakemaan vammaispalvelulain tai muun lain mukaisia avustajapalveluita, erityisiä apuvälineitä ja muita palveluita.

Opiskelijan jaksamisen ja hyvinvoinnin tukemisessa voidaan tehdä yhteistyötä opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten tai tarvittaessa muiden toimijoiden kanssa. Erityisopetuksen ja muun oppimisen tuen rinnalla opiskelijalla on oikeus saada myös yksilökohtaista opiskeluhoitoa oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 15 §:n ja 16 §:n mukaisesti.

4.3. Opiskeluhoito

Tässä opetussuunnitelmassa käytetään lukiolain (714/2018) mukaisen käsitteen opiskelijahuolto sijasta oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) käsitettä opiskeluhoito.

Lukion opiskeluhoiton tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia ja huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhoitoa toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena opiskeluhoitona. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 2 ja 3 §.)

4.3.1. Opiskeluhoiton keskeiset periaatteet

Yhteisöllinen opiskeluhoito

Opiskeluhoitoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä yhteisöllisenä opiskeluhoitona, jonka suunnittelun ja kehittämisen lähtökohtana on opiskelijoiden osallisuus, myönteinen vuorovaikutus sekä opiskelijoiden itsenäistymisen tukeminen. Huoltajien mahdollisuutta osallistua tähän yhteistyöhön tuetaan.

Yksilökohtainen opiskeluhoito

Yksilökohtaisella opiskeluhoitolla tarkoitetaan yksittäiselle opiskelijalle annettavia opiskeluhoiton palveluja, joita ovat opiskeluterveydenhuollon palvelut, opiskeluhoiton psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä opiskelijaa koskeva monialainen yksilökohtainen opiskeluhoito, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 5 §).

Opiskeluhoitoryhmät monialaisessa yhteistyössä

NURMEKSEN LUKIO

Opiskeluhuollon monialaiseen yhteistyöhön kuuluvien opiskeluhoitoryhmien toiminta on osa opiskeluhuollon kokonaisuutta. Opiskeluhoitoryhmiä ovat 1) opiskeluhuollon ohjausryhmä, 2) oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä sekä 3) tapauskohtaisesti koottava monialainen asiantuntijaryhmä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 14 § [muutettu lailla 1501/2016].) Nurmeksens kaupunki asettaa opiskeluhuollon ohjausryhmän ja Nurmeksens lukion opiskeluhoitoryhmän. Yksittäistä opiskelijaa koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Kaikki opiskeluhoitoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa, että ryhmässä on mukana opetushenkilöstöä sekä opiskeluterveydenhuollon palveluja ja psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä.

Opiskeluhuollon ohjausryhmä vastaa Nurmeksens kaupungin opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Nurmeksens lukion opiskeluhoitoryhmän tehtävänä on vastata oppilaitoksen opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmän keskeinen tehtävä on oppilaitosyhteisön terveellisuuden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttaminen ja kehittäminen. Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän opiskeluhuollon tuen tarpeen selvittämiseksi ja palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoa se opetushenkilöstön tai opiskeluhuollon palvelujen edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Asiantuntijaryhmän tapauskohtainen kokoonpano perustuu yksilölliseen harkintaan, käsiteltävään asiaan ja siinä vaadittavaan osaamiseen. Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi vain opiskelijan tai, ellei opiskelijalla poikkeuksellisesti ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella. Opiskelijan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia opiskeluhuollon yhteistyötahoja tai opiskelijan läheisiä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 19 §).

4.3.2. Opiskeluhuollon suunnitelmat ja niiden laatiminen

